

*Egy modern, sárga autóbuszon, amelyhez hasonlók százával róják Belgrád utcáit, váratlanul, mintha a japán kormány ajándéka volna, megszólalt egy maroktelefon. Mozart. Egy középkorú nő fekete asztrahán sapkában, melynek

20 Milorad Pavić

HÁROM BŰVÖS

FORRÁS EPHEZOSZBAN

bársonyos prémje alig észlelhető átmenettel simult hollószínű fürtjeire, kapkodva nekiállt végigmotózni a táskáját és a zsebeit. A telefon nem volt sem itt, sem ott.

Újra felcsipogott. Újra Mozart. A hang egy fiú zsebéből jött, aki ott állt a nő mellett.

– Alighanem az én mobilom lesz... onnan szól, a maga zsebéből – jelentette ki Lisa Swift (mert ő volt a hölgy) a maga enyhe akcentusával.

– Mit hadovál ez? – mordult fel a suhanc, és abban a pillanatban Mozart ismét jelt adott a kabátja alól.

– Ha ezé a fiatalemberé a telefon, vajon mért nem veszi elő? – érdeklődött Lisa csípősen, de rendületlen akcentussal.

A fiú néhány pillanatig nem tudta, mitévő legyen, de aztán feltalálta magát. Az autóbusz lassított, ahogy begördült a Terazije úti megállóba. Mihelyt lefékezett, a fiú előhúzta zsebéből a hölgy Nokiaját, és a füléhez emelte:

– Halló! Tessék? – Aztán leugrott a buszról, és kinyújtott karral oda-kínálta Lisának a telefont:

– Magát keresik. A férje az! – Lisa felsikoltott – még a sikolya is külföldiesen csengett –, az utolsó pillanatban leugrott a járműről, magához ragadta a készüléket, majd egy hisztérikus „Halló”-t kiáltott bele. A vonal végén senki sem felelt.

Én, a férje, természetesen nem felelhettem, hiszen akkor már negyven napja múlt, hogy örök nyugalomra helyeztek a belgrádi temetőben, a Ruzveltova út 50. szám alatt.

Túl a gyász első hetein, Elisabeth Swift, a feleségem, azaz immár az özvegyem, megtartotta a kommemorációt, majd leutazott a Babe nevű falucskába, a Kosmaj hegy lábához, ahol családi házam áll. Néhány függőben maradt hivatalos ügyet kellett elintéznie a birtokommal kapcsolatban. A regelijét fogyasztotta éppen, kinn ült a fedett tornácon, ahol apró, színes máriaüveg-darabok tarkították a fényt. Szeme előtt sorra elvonult közös életünk valamennyi emléke, kezdve azokon a furcsa eseményeken, melyek találkozásunkat és házasságunkat megelőzték. Hadd kezdjem én is itt, az elején.

Mindenekelőtt tudniuk kell: már benne jártam a korban, amikor az embernek kialakul a rögeszméje, hogy vannak „rossz napjai”, melyek évente rendre visszatérnek. Az enyéme a születésnapom táján sűrűsödtek. Ilyenkor legszívesebben újra csecsemővé váltam volna, hogy úgy nyúljaljak a gondolataim után, mintha legyeket fogdosnék. Ez idő tájt történt, 21 hogy elektronikus postafiókomat kinyitva egy levélre bukkantam, abból a fajtából, melyet erotikus szolgálataikat felajánló nők írogatnak. A sablonos üzenet bizonyos Elizabeth Swifttől érkezett, akinek hírért sem hallottam soha addig. Még az e-mail címét is alábiggyesztette. Miss Swift imígyen írt:

Helló!

Ha jól emlékszem, mi már leveleztünk egyszer; ha összetéveszteném valakivel, kérem, bocsásson meg. Ha viszont maga volt, tudnia kell, azért nem válaszolhattam, mert a Mozilla levelezőrendszert hosszú időre üzem kívül helyezték, s mire a barátnőm segítségével sikerült újra belépnem, valaki már lenyúlta az e-mail címemet.

Remélem, maga volt, akivel leveleztem, és még mindig érdeklí, amiről beszélgettünk, mint ahogy engem is; bár tudom, hogy azóta sok víz lefolyt a Dunán.

Látja, milyen nehezen találok a szavakat!

Talán legjobb volna, ha írna magáról néhány sort, mert a korábbi leveleink mind elvesztek – mondjuk, a külsejéről, a koráról, a szenvedélyeiről, meg arról, végez-e még kutatómunkát? Ha maga volt, akinek írtam, s ha egy kicsit is kíváncsi rám, van egy profilom a <http://ermo.org> címen.

Tényleg nem nagyon tudom, kezdetnek mi egyebet mondhatnék, túl azon, hogy bízom benne, helyes a cím. Kérem, írja meg, ha érdeklí a dolog. És remélem, nem menekül fejvesztve, ha meglátja a fényképemet.

Au revoir

Hűséges olvasója

Elizabeth Imola Swift

Átfutottam, majd nyomban elfeledtem az egészet, olyasféle mosollyal, amelyet nőolvasóik számára tartogatnak az írók. Nem úgy Lisa Imola Swift. Kisvártatva személyesen is belépett az életembe.

Ha az ember prózaírásra adja a fejét, előbb-utóbb kapcsolatba kerül olyan nőkkel, akik átélték a szerelmet, melyről novellát írt, meg olyan férfakkal, akik néhány hétre belefeledkeznek a regényébe, majd gondolnak egyet, és pár száz dinárjukat fölládozva holmi kis ajándékot küldenek a szerzőnek. Az efféle ajándékok anyagi értéke rendszerint csekély, de eszmei

értékük felbecsülhetetlen. Így esett, hogy az évek során tömérdek limlom gyűlt össze a lakásomon: kőre festett orosz domovoj, görög rózsafüzér, grúz konyakkal töltött üvegszablya, hajtogatható leporellók, pipa, mely egy francia olvasómé volt (s amelyet nem használok, hiszen más pipája nem
22 arra való, hogy szopogassa az ember), meg egy doboz illatos havanna, melyet nagy élvezettel szívtam el, pedig tudtam, hogy dél-amerikai nők sodorják, vastag combjukon görgetve a dohányleveleket.

Hat hónapra rá, hogy a levelet megkaptam, s amikor az egész már rég kiment a fejemből, Miss Swift újra jelentkezett, s arra kért, találkozzunk, mert szeretne meglepni valamivel. Akkor egy ideje már Belgrádban tartózkodott. A Que Passa? nevű kávéházba beszéltek meg a randevút, a Kralja Petra utcába. Lisa Imola Swift fiatalabbnak bizonyult, mint vártam; kiderült, hogy igen gyakorlatias hölgy, sokra vitte a szakmájában, és a család, melyből származik, ugyancsak sikeresnek mondható. Teljes nevét alig-alig lehetett kiejteni: Amava Arzuaga Eulohia Ihar-Swift. Imola a beceneve volt, Elisabeth viszont a valódi keresztnéve. Anyja az ősnemes aragóniai Ihar családból származott, Lisa tőle örökölte azt a szokását, hogy könyvvel a kezében szundikál; apai nagyapja viszont tősgyökeres angol volt, akinek egyszer az a remek ötlete támadt, hogy színházi páholyt vásárol a királyi család páholya mellett, majd egy vagyont keresett azon, hogy az erkélyt bérbe adta a sznoboknak, akik a fejedelmi pompa fényében kívántak sütkérezni az előadások alatt. Férfi felmenőitől Lisa megtanulta, hogy úgy rendezze be az életét, munkáját és kapcsolatait, mintha kert volna: gyümölcsös, melyet maga ültet és öntöz tetszése szerint. És maga végzi az oltványozást is...

Amikor bepillantást nyertem az életébe, és mert tudtam, hogy a szakmája archeológus, eleinte arra számítottam, hogy történelmi munkám érdeklő. De nem – regényeim egy kupacra való példányát borította elém, s arra kért, dedikáljam őket. Így teremtett ürügyet a találkozásunkhoz. Akkortájt éppen Törökországban dolgozott egy ásatáson, mely régi városokat tárt fel, onnan hozott nekem ajándékkul egy apró palackot, melyről első pillantásra úgy véltem, hogy Kisázsziából való rózsaoajat tartalmaz. Kinyitottam és beleszagoltam. Nem éreztem semmit. Olvasónóm felkacagott.

– Tiszta víz – mondta –, azért hoztam, hogy megigya. – A fiolában csakugyan víz volt; felhajtottam, aztán végighallgattam a magyarázatot, amely dukált hozzá s szerfölött izgalmasnak bizonyult.

– Epehosz ősi város Kisázsziában, az Égei-tenger partján – kezdte a mesét Elisabeth –; a kikötője arról volt híres századokon át, hogy ide futottak be a karavánárúk, s innen folytatták útjukat a tenger roppant térségein át. Magát a várost már ősidóktól fogva ismerték, méghozzá a „Magna Mater” kultusz székhelyeként. Kezdetben Kübelé, az istenek és a természet frigiai ősanjának szentélye állt ott. Miután lerombolták, maradványait a görög

istennő, a természet és a gyermekek oltalmazója, az érinthetetlen szűz, Artemisz templomaként építették újjá. Itt, Ephezoszban végezte be földi életét a Szűzanya. János evangéliuma (19:25-27) így írja le az előzményeket:

A Jézus keresztje alatt pedig ott állottak vala az ő anyja, és az ő anyjának nőtestvére; Mária, a Kleopás felesége, és Mária Magdaléna. Jézus azért, mikor látja vala, hogy ott áll az ő anyja és az a tanítvány, akit szeret vala, monda az ő anyjának: Asszony, ímhol a te fiad! Azután monda a tanítványnak: Ímhol a te anyád! És ettől az órától magához fogadá azt az a tanítvány.

Új Forrás 2011/8 – Mlítorad Pavli: Három bűvös forrás Ephezoszban

S mindezt kézzel fogható bizonyítékok támasztják alá. Krisztus halálát és feltámadását követően anyja, Szűz Mária és szent János apostol – emez, hogy tanúságot tegyen a történekről – együtt Ephezoszba mentek, s ott telepedtek le. Ott is végezték be földi életüket. Kis idő múltán az ephezoszi Artemisz-szentély alapjain és köveiből keresztény templomot emeltek; abból aztán bazilika lett, melynek maradványai mind a mai napig láthatók. A muzulmánok később mecsetet húztak fölé, egyikét ama kevés mecsetnek, melyre ma oly büszkén mutogat a minaretekben szűkölködő világ. Ám a mecsettel csupán „női” jelet hagytak maguk után, hiszen a minaret égre törő csúcsa a férfierőt jelképezi, míg a kupola kebelre hasonlít, amint kitárulkozik a csillagok és a Hold előtt. Így esett, hogy a „hatalmas szűzanyák” egymás leszármazottjaként örökölték a köveket századokon át, túl az új ezredfordulón.

Ám Lisa története itt még nem ért véget. Valamikor a tizenkilencedik században egy német apáca, bizonyos Anna Katerina Emerich, álmodt: álmában Ephezoszban járt, abban a városban, melyet nem ismert, pontosan annak a háznak a helyén, melyben Szűz Mária utolsó éveit élte. Az apáca megírta és kiadta álmát, s a könyv útmutatása alapján lazarénus papok ásátást végeztek a megjelölt helyen. A felszínre hozott épületről ma úgy tartják, hogy Isten anyja ott élt és ott fogadta az ephezosziakat. A ház egy konyhából s mögötte egy hálószobából áll, mellette pedig gyógyforrás fakad. A nép „Szűz Mária kútjának” nevezi. Három gondosan körülfalazott vízfolyása van, mindegyik külön kő falmélyedéssel és medencével. Meg egy titokkal. Mert a kútról az a szóbeszéd járja, hogy egyik vízfolyása egészséget ad azoknak, akik isznak belőle, a másik boldogságot, a harmadik meg szerelmet. A legenda homályban hagyja, hogy a három forrás közül melyik őrzi a boldogság, melyik az egészség és melyik a szerelem titkát. És céltalan volna mindhárom vizet megkóstolni, mert úgy tartják, csak az a korty fejt ki áldásos hatását, amellyel első szomját oltja az ember.

Lisa ivott a középső forrásból, majd teletöltött egy apró fiolát a baloldali forrás vizével, hogy elhozza ajándéku nekem. De a történet még ezen

a ponton sem ér véget. Ahogy a fiolát töltötte, egy papírdarabot vett észre, mely két kódarab közül kandikált elő. Abban a reményben, hogy megtudhat valamit a forrás titkairól, kihúzta és elolvasta. A felirat egy számot tartalmazott, meg egy nevet, amely akár titkos jelszó is lehetett:

24

Sorriso di Kibela: 1266.

Kissé csalódottan a palack köré csavarta a cédulát, majd eltávozott. Munkája rövid időre Münchenbe szólította, ahol éjszakáit Kempinskinél, a Négy Évszak nevű szállodában töltötte. Arra gondolt, miért ne élvezné egy kicsit az életet. Reggelire pezsgőt rendelt és epret, majd megebédelt egy étteremben, orosz hölgyek és szerelmespárok találkahelyén, falán ezzel a felirattal:

BREAKFAST IS SERVED UNTIL 4 PM
DAS FRÜHSTÜCK BIS ZUM 16 UHR WIER SERVEN!

Ebéd után a Pinakothekba ment, ahol megcsodálta az őskövületnek is beillő kompjútereket és székeket, vett egy Snowy Waltz nevű teakeveréket a Dallmayer's-nál, majd nassolt egy kis osztrigát. Eljövendő házasságára gondolva vásárolt két teáscsészét. Könnyű anyagból készült, hatalmas, áttetsző csészék voltak. Kimerülten, de elégedetten tért meg a szállodába, leüszott négyöt hosszt a Kempinski tetőtéri medencéjében, majd visszavonult a szobájába. Az asztalán egy szállodai kártyát talált, rajta a másnapra kiadott időjárás-jelentéssel, a hátlapján meg egy szép álmokat ígérő ajánlattal: párnákat reklámoztak, fél tucat különböző kollekciót, melyből, úgymond, még lefekvés előtt szobára viszik a vendég óhajának megfelelőt. Akadtak köztük gyapjúval tömött, szabályos dunyhák, a huszonegyedik század anti-allergén mesterdarabjai; lószőrrel tömött párnák az alájuk való fejmagasítóval; néhány mutatós, csőszerű modell; végül vánkosok, tépett disznósörtével tömve. A Négy Évszak szállóban a vendégek maguk választhatták meg, milyen párnán kívánnak álomba szenderülni, mert a párnák mindegyike más-más álmot ígért. Az ember akár francia, orosz, angol, arab vagy görög álmokat is rendelhetett. Előkelő barátnőm a sörtével tömött párnák közül választott, mert úgy szerette, ha kemény a feje alja. A párna okozta-e, vagy a nemrég Ephezoszba tett kirándulás emléke, nem tudni, elég az hozzá, hogy az Égei-tengerről álmodott, ahogy hull belé a minapi hűvös eső, majd Szűz Mária kútját látta, mégpedig a jobb falfülkéből csorgó ivóvizet. Azzal a meggyőződéssel ébredt, hogy ha álmában belekóstolt volna mindhárom forrás vizébe, most bizonyára tudná, melyik hoz boldogságot, melyik szerelmet, és melyik egészséget. Bízva benne, hogy éjjel újra látja majd az ephezoszi Szűz Mária kutat, másnap este új párnát rendelt magának, ezúttal a lószőrbélésűek közül. De nem történt

semmi. Nem álmódott az ephezoszi vizekről sem akkor, sem a rákövetkező éjszaka, jóllehet harmadnap ismét párnát váltott. Így esett, hogy német földre tett zarándoklata egy súlyos gyapjúdunyhán ért dicstelen véget.

Visszatérőben az állomáshelyére, Lisa úgy döntött, útba ejti Belgrádot, s elhozza a nekem szánt ajándékot – az ephezoszi vízzel telt fiolát. Azzal a figyelmeztetéssel nyújtotta át, hogy a Szűzanya csodás kútjából előtörő források nem csak szerencsét hoznak, hanem üzenetet is közvetítenek. 25

– A nagy Anyatermészet a víz segítségével tárja fel titkait az emberiség előtt. A víz örökéletű és csalhatatlan – fejezte be a történetét Lisa –, az igazságot közli velünk, melyet éppúgy vonakodunk elhinni, mint általában a bölcsességeket: *a boldogság nem szükségképpen jár együtt az egészséggel, sem a szerelemmel.*

Nos tehát, így vette kezdetét a történet. Kedélyesen eltréfálkoztunk azon a levélen, melyet a világhálón küldött nekem, majd egy fél év sem telt belé, és összeházasodtunk. Az igazat megvallva úgy éreztem, inkább a könyveimbe, mint a személyembe szeretett bele. Első együtt töltött esténken elénekelt nekem kedvenc dalát: *Let's go straight to number one* –, nyakon csókolt, és megkérdezte:

– Értesz a csókok nyelvén? A csók olyan, mint a szerelmes levél. Elolvashatjuk, de félre is dobhatjuk fölbontatlanul. A csók jelentheti ezt: helló! Vagy jelentheti: jó éjszakát, viszlát vagy jó reggelt! Jelentheti: ég veled; jövendölhet ámulást, halált, vagy betegséget, üzenheti: légy üdvözölve, emlékezz rám, vagy egyszerűen csak ennyit: bon voyage! A gyönyör vagy a balszerencse előhírnöke egyaránt lehet. A csók által szellemtestünk átköltözik a másik emberbe.

Azt feleltem, hogy vettem a lapot, kibetűztem a levelet, melyet a nyakamra írt, bárha angolul van, majd felnyaláboltam és azonmód ágyba vittem.

(Fordította: Szabó Szilárd)

*Részlet a *Szellemtest* című műből.